

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Заместник-министър на образованието и науката

ЗАПОВЕД

№ РД 09-4376/12.11.2021 г.

На основание чл. 13д, ал. 1 и ал. 2, т. 1 от Закона за професионалното образование и обучение, при спазване изискванията на чл. 66, ал. 1 и 2 от Административнопроцесуалния кодекс и във връзка с осигуряването на обучението по учебен предмет и Заповед № РД 09-1102/21.05.2021 г. на министъра на образованието и науката

УТВЪРЖДАВАМ

Учебна програма за специфична професионална подготовка по учебния предмет **автоматизация на кораба – теория**, дневна форма на обучение, за специалност код **5220104** „Електрообзавеждане на кораби“ от професия код **522010** „Електротехник“ от професионално направление код 522 „Електротехника и енергетика“ съгласно приложението.

X

МАРИЯ ГАЙДАРОВА
Зам.-министър на образованието и науката

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

У Ч Е Б Н А П Р О Г Р А М А
ЗА СПЕЦИФИЧНА ПРОФЕСИОНАЛНА ПОДГОТОВКА
ПО
УЧЕБЕН ПРЕДМЕТ
АВТОМАТИЗАЦИЯ НА КОРАБА – ТЕОРИЯ

Утвърдена със Заповед № РД 09-4376/12.11.2021 г.

ПРОФЕСИОНАЛНО	код 522	Електротехника и енергетика
НАПРАВЛЕНИЕ:		
ПРОФЕСИЯ:	код 522010	Електротехник
СПЕЦИАЛНОСТ:	код 5220104	Електрообзавеждане на кораби

София, 2021 година

I. ОБЩО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Учебната програма е предназначена за **професия код 522010 „Електротехник“, специалност код 5220104 „Електрообзавеждане на кораби“**, в която по типовия учебен план се изучава учебният предмет **автоматизация на кораба**.

В учебното съдържание са включени знания за устройството и принципа на действие на автоматичните системи за управление на корабните системи и устройства, основни сведения за автоматичното регулиране и техническите средства, използвани за корабната автоматизация. Разгледани са въпросите за автоматизирането на корабната електроенергийна система, автоматизацията на корабните устройства и системи, системите за общокорабна сигнализация и безопасност, както и системите за свързка.

Формирането на професионални компетенции чрез обучението по учебния предмет автоматизация на кораба се извършва във взаимна връзка с обучението по останалите предмети от специфичната професионална подготовка за професията.

II. ЦЕЛИ НА ОБУЧЕНИЕТО ПО УЧЕБНИЯ ПРЕДМЕТ

След завършване на обучението по предмета учениците трябва да притежават знания и умения за:

- основните понятия за автоматизираните системи;
- елементите на системите за автоматично регулиране;
- видовете датчици и тяхното предназначение.

III. УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

1. Учебното съдържание в учебната програма е в съответствие с модел – курс 07.08 на IMO. То е структурирано в раздели и теми. За всеки раздел в програмата е определен минимален брой учебни часове. Учителят разпределя броя учебни часове за нови знания, упражнения и оценяване при спазване изискванията за минимален брой часове по раздели.

2. Разликата между броя на учебните часове в учебния план и общия минимален брой, предвиден в учебната програма, определя резерва часове. Те се разпределят по теми в началото на учебната година от учителя.

3. Раздели и теми.

№	НАИМЕНОВАНИЕ НА РАЗДЕЛИ	МИНИМАЛЕН БРОЙ ЧАСОВЕ
1	Въведение.	2
2	Технически средства за корабна автоматизация.	12

№	НАИМЕНОВАНИЕ НА РАЗДЕЛИ	МИНИМАЛЕН БРОЙ ЧАСОВЕ
3	Автоматизация на корабната електроенергийна система.	12
4	Автоматизация на корабни системи и устройства.	6
5	Автоматизация на корабоводенето.	18
6	Системи за корабна сигнализация.	6
7	Комплексна автоматизация на кораба.	2
	ОБЩ БРОЙ ЧАСОВЕ:	58

РАЗДЕЛ I. ВЪВЕДЕНИЕ

1. Общи сведения

Поява и развитие на автоматите. Етапи на техническия прогрес и необходимост от автоматизация.

РАЗДЕЛ II. ТЕХНИЧЕСКИ СРЕДСТВА ЗА КОРАБНА АВТОМАТИЗАЦИЯ

1. Преобразователни елементи

Общи сведения. Предназначение. Видове.

2. Електрически параметрични датчици

Съпротивителни, индуктивни, капацитивни датчици – предназначение, устройство, принцип на действие, приложение.

3. Генераторни датчици

Видове. Предназначение. Принцип на действие. Приложение.

4. Неелектрически датчици

Видове. Предназначение. Принцип на действие. Приложение.

РАЗДЕЛ III. АВТОМАТИЗАЦИЯ НА КОРАБНА ЕЛЕКТРОЕНЕРГИЙНА СИСТЕМА

1. Общи сведения

Структурна схема на автоматизирана корабна електроенергийна система. Предназначение. Клас на автоматизация.

2. Системи за автоматична синхронизация на корабните синхронни генератори

Видове синхронизатори, характерни особености. Блоково функционална схема на система за автоматична синхронизация.

3. Системи за автоматично стабилизиране на напрежението

Необходимост от стабилизиране на напрежението. Регулатор на напрежение – принцип на действие.

4. Системи за автоматично стабилизиране на честотата

Необходимост от стабилизиране на честотата. Центробежен регулатор – принцип на действие.

5. Системи за автоматично разпределение на натоварването

Необходимост от равномерно разпределение на активния и реактивния товар. Блокова схема на система за равномерно разпределение на активния товар на генераторите.

6. Дистанционно автоматично управление на дизелгенераторите

Обобщен алгоритъм за управление. Принцип на действие. Устройства за автоматично разтоварване и включване на резерва.

РАЗДЕЛ IV. АВТОМАТИЗАЦИЯ НА КОРАБНИ СИСТЕМИ И УСТРОЙСТВА

1. Автоматично управление на осушителна система

Блоково-функционална схема за управление. Принцип на действие.

2. Автоматично управление на котелна уредба

Блоково-функционална схема за управление на спомагателна котелна уредба. Принцип на действие.

РАЗДЕЛ V. АВТОМАТИЗАЦИЯ НА КОРАБОВОДЕНЕТО

1. Автоматично управление на корабоводенето.

Следящо управление на руля. Корабен авторулеви. Принцип на действие.

2. Устройства за навигационна информация.

Лаг и ехолот. Предназначение. Устройство. Принцип на действие.

3. Системи за синхронна връзка.

Селсини. Режими на работа. Машинен телеграф – предназначение, принцип на действие.

РАЗДЕЛ VI. СИСТЕМИ ЗА КОРАБНА СИГНАЛИЗАЦИЯ

1. Системи за аварийно-предупредителна сигнализация

Общи сведения. Предназначение. Принцип на действие. Особенности.

2. Сигнализация за опасна концентрация на маслени пари в картера на главния двигател

Предназначение. Блоково-функционална схема. Принцип на действие.

3. Системи за безопасност

Система за сигнални и отличителни светлини на кораба. Системи за пожарна сигнализация.

Предназначение. Принцип на действие.

РАЗДЕЛ VII. КОМПЛЕКСНА АВТОМАТИЗАЦИЯ НА КОРАБА

1. Общи сведения

Същност. Информационни бази. Компютризация на операциите. Тенденции.

IV. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ УЧЕНОТО – ЗНАНИЯ, УМЕНИЯ И КОМПЕТЕНТНОСТИ

В края на обучението ученикът трябва да:

- познава същността, структурата и свойствата на системите за управление;
- знае основните понятия за автоматизираните системи;
- познава елементите на системите за автоматично регулиране;
- знае предназначението и приложението на видовете автоматични системи;
- познава устройството и принципа на действие на автоматичните системи за управление на корабните системи и устройства и системите за корабна сигнализация;
- знае видовете датчици и тяхното предназначение;
- разпознава и използва видовете преобразователни елементи;
- разпознава елементите на системите за безопасност и сигнализация.

V. АВТОРСКИ КОЛЕКТИВ

1. Инж. Александрина Георгиева – Варненска морска гимназия „Св. Николай Чудотворец“, гр. Варна

2. Инж. Николина Недялова – Варненска морска гимназия „Св. Николай Чудотворец“, гр. Варна

VI. ЛИТЕРАТУРА

1. Иванов, Р. и колектив. Основи на автоматизацията. Техника, 1997.
2. Хинов, Х. и колектив. Автоматизация на производството. Техника, 1988.
3. Масларов, Г. и колектив. Електрообзавеждане на кораба. Георги Бакалов, 1990.